

Sygnatura akt XVIII C 1034/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 19 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Iwona Godlewska

Protokolant: Starszy sekretarz sądowy Katarzyna Stefaniak

po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2015 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa Stowarzyszenie (...) z siedzibą w K.

przeciwko M. P.

o zapłatę

1. Nakazuje pozwanemu udzielić powodowi informacji w postaci kwartalnych zestawień wpływów z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie zwielokrotniania utworów dla własnego użytku osób trzecich, za okres od 1 stycznia 2005 r. do 31 marca 2015 r. oraz na przyszłość w terminie 14 dni po upływie każdego kwartału,
2. Nakazuje pozwanemu udostępnić powodowi kopie rejestrów Vat (sprzedaży) za okres od 1 stycznia 2005 r. do 31 marca 2015 r.,
3. Ustala wysokość opłaty ostatecznej na kwotę 600 zł,
4. Kosztami procesu obciąża pozwanego w całości z tego tytułu zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 600 zł.

SSO Iwona Godlewska

XVIII C 1034/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 2 lipca 2015 r. skierowanym przeciwko pozwanemu M. P. powód – Stowarzyszenie (...) w K. domagało się:

- 1) zobowiązania pozwanego do udzielenia powodowi informacji o wysokości opłat należnych na podstawie art. 20 (1) ustawy z 4 lutego 1994r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w postaci kwartalnych zestawień wpływów z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie zwielokrotniania utworów dla własnego użytku osobistego osób trzecich obejmujących okres od 1.01.2005r. do 31.03.2015r.
- 2) zobowiązanie pozwanego do udzielania powyższych zestawień w przyszłości w terminach przewidzianych w rozp. Ministra Kultury z 27.06.2003r. w sprawie opłat uiszczanych przez posiadaczy urządzeń reprograficznych
- 3) zobowiązanie pozwanego do udostępnienia dokumentów niezbędnych do określenia wysokości kwoty opłat należnych, w szczególności kont ksiąg pomocniczych tj. rejestrów VAT (sprzedaży) obejmujących okres od 1.01.2005r. do 31.03.2015r.,

a nadto o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu wg spisu złożonego na rozprawie oraz nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności.

W uzasadnieniu pozwu wyjaśniono, że powód jest organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i jest organizacją upoważnioną do poboru opłaty na rzecz twórców. Opłata ta stanowi formę rekompensaty strat ponoszonych przez twórców i wydawców na skutek kopiowania za pomocą urządzeń reprograficznych utworów w ramach dozwolonego użytku osobistego.

Pozwany w okresie od dnia 1 stycznia 2005 r. do dnia 31 marca 2015 r. był współnikiem spółki cywilnej (...) s.c. (...), D. J. i prowadził działalność gospodarczą, w ramach której świadczył usługi zwielokrotniania przy użyciu urządzeń reprograficznych, w ramach których wykonywał między innymi kopie całości lub części egzemplarzy utworów, czyniąc to na zlecenie osób trzecich działających w ramach dozwolonego użytku osobistego. Pomimo obowiązku, pozwany do chwili obecnej nie wniósł należnej opłaty za wskazany wyżej okres czasu. Jako podstawę prawną zgłoszonego roszczenia powód wskazał przepis art. 105 ust. 2 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

W odpowiedzi na pozew, pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu takiego stanowiska wskazał, że roszczenie powoda uległo w części przedawnieniu jako, że opłaty z tytułu zwielokrotniania utworów dla własnego użytku osobistego osób trzecich są świadczeniami okresowymi. Nadto wyjaśnił, że przeważającą prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą jest sprzedaż internetowa i działalność reklamowa. Działalność kserograficzna nie jest jedyną i główną działalnością pozwanego. W ocenie pozwanego strona powodowa nie udowodniła, że pozwany czerpie dochód ze zwielokrotniania utworów dla własnego użytku osobistego osób trzecich, w związku z czym powództwo winno zostać oddalone. Pozwany przyznał, że w prowadzonych przez spółkę punktach prowadzi działalność reprograficzną, co jednak jego zdaniem nie jest tożsame ze zwielokrotnianiem utworów.

W piśmie z dnia 26 października 2015r. powód podniósł, iż pozwany nie wykazał, by był zwolniony z obowiązku ponoszenia opłaty z tytułu zwielokrotniania utworów dla własnego użytku osobistego osób trzecich. Podkreślił, że też, że przedmiotowe opłaty nie są wbrew stanowisku powoda-świadczeniami okresowymi.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Stowarzyszenie (...) w K. (poprzednio Stowarzyszenie (...)) jest organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. Na podstawie decyzji Ministra Kultury z dnia 10 marca 2003 r. powód zbiorowo zarządza prawami autorskimi do utworów naukowych i technicznych na takich polach eksploatacyjnych, jak: utrwalanie, zwielokrotnianie jakąkolwiek techniką egzemplarzy utworu, w tym techniką drukarską, reprograficzną, zapisu magnetycznego lub cyfrowego, wprowadzanie do obrotu, najem, użyczenie, wyświetlanie, publiczne odtwarzanie, nadawanie, reemitowanie, publiczne udostępnianie utworu w taki sposób, aby każdy mógł mieć do niego dostęp w miejscu i w czasie przez siebie wybranym.

(dowód: decyzja Ministra Kultury – k. 14, informacja z Krajowego Rejestru Sądowego k. 10-13)

Pozwany od dnia 1 października 2003 r. prowadzi działalność gospodarczą w P., pod nazwą (...) M. P.. Przedmiotem prowadzonej przez pozwanego działalności jest m.in. wykonywanie fotokopii. Pozwany prowadzi także sprzedaż i działalność reklamową. Punkty, w których w okresie od 1 stycznia 2005r. do 31 marca 2015r. prowadzona była działalność reprograficzna mieściły się w P. oraz N. i G. W..

(wypis z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej – k. 9, pismo pozwanego – k. 57-60)

Pozwany, mimo wezwania go przez powoda do zapłaty opłaty reprograficznej, do chwili obecnej nie uiścił tej opłaty należnej za okres od dnia 1 stycznia 2005 r. do dnia 31 marca 2015 r. oraz nie przekazał powodowi zestawień rozliczeniowych za wskazany okres, uzasadniających ustalenie wysokości opłaty.

(okoliczności bezsporne, pismo powoda k. 22-25)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wskazane wyżej dowody z dokumentów, które są w pełni wiarygodne. Ich prawdziwość nie była kwestionowana przez żadną ze stron, przez co zasługiwały one na wiarę odnośnie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo jest w całości uzasadnione.

Na wstępie, odnosząc się do podniesionego przez pozwanego zarzutu częściowego przedawnienia roszczenia, stwierdzić należy, iż zarzut ten jest chybiony, bowiem przepis art. 118 k.c., odnoszący się do terminu przedawnienia roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej i roszczeń o świadczenia okresowe, nie ma w niniejszej sprawie zastosowania. Zgodnie z art. 104 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 z późn. zm. – zwanej dalej ustawą „p.a.p.p.”), organizacjami zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, zwanymi dalej „organizacjami zbiorowego zarządzania” w rozumieniu ustawy, są stowarzyszenia zrzeszające twórców, artystów wykonawców, producentów lub organizacje radiowe i telewizyjne, których statutowym zadaniem jest zbiorowe zarządzanie i ochrona powierzonych im praw autorskich lub praw pokrewnych oraz wykonywanie uprawnień wynikających z ustawy. Podjęcie przez organizację działalności określonej w ustawie wymaga zezwolenia właściwego ministra do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (art. 104 ust. 2 pkt 2 p.a.p.p.), który również sprawuje nadzór nad tymi organizacjami (art. 104 ust. 2 pkt 3 p.a.p.p.). Źródłem zbiorowego zarządzania jest określona czynność cywilnoprawna, przepis ustawy lub prowadzenie przez organizację cudzych spraw bez zlecenia. O objęciu przez organizację określonych praw na oznaczonych polach eksploatacji zbiorowym zarządzaniem i ochroną rozstrzyga treść zezwolenia ministra (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 20 maja 1999 r., I CKN 1139/97, OSNC 2000/1/6 i z dnia 8 grudnia 2000 r., I CKN 971/98, OSNC 2001/6/97). Bezsporne jest w tej sprawie, że powód jest organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i na podstawie decyzji Ministra Kultury z dnia 10 marca 2003 r. zarządza prawami autorskimi do utworów naukowych i technicznych na takich polach eksploatacji jak m.in. utrwalanie i zwielokrotnianie jakkolwiek techniką egzemplarzy tego rodzaju utworów, którą to działalność pozwany prowadził. Faktem jest, że organizacja zbiorowego zarządzania, działająca w formie stowarzyszenia może prowadzić dwa rodzaje działalności: statutową i gospodarczą. W odniesieniu do drugiej z nich, prowadzonej według reguł określonych w przepisach ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2013 r. poz. 672 z późn. zm.) i ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym, może być uznana za przedsiębiorcę. Nie ma jednakże podstaw do przyjęcia, że przyznane twórcom, cytowaną wyżej ustawą o prawie autorskim i prawach pokrewnych uprawnienia na skutek objęcia ich zbiorowym zarządem, utraciły cechy roszczeń wywodzonych z tego prawa i skróceniu uległ ustawowo przewidziany termin do ich dochodzenia. Decydujące znaczenie przyznać należy charakterowi poddanych osądowi roszczeń, nie zaś statusowi podmiotu działającego na zlecenie twórcy.

W niniejszej sprawie, powód jako podstawę swoich roszczeń wskazał przepis art. 105 ust. 2 p.a.p.p., który traktuje o roszczeniu informacyjnym organizacji zbiorowego zarządzania stanowiąc, że w zakresie swojej działalności organizacja ta może domagać się udzielenia informacji oraz udostępnienia dokumentów niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią wynagrodzeń i opłat. Celem tego roszczenia jest ułatwienie dochodzenia innych zasadniczych roszczeń, wynikających z naruszenia autorskich praw majątkowych, a także opłat przewidzianych ustawowo (art. 20 p.a.p.p.), a tym samym uzyskania efektywnej ochrony praw ustawowo zagwarantowanych. Sformułowanie „w zakresie swojej działalności” oznacza, że chodzi o wynagrodzenia zarówno związane z korzystaniem z praw autorskich, jak i będące następstwem ich naruszenia, dotyczące praw objętych udzielonym zezwoleniem. Podobnie roszczenie o zapłatę opłaty, o której mowa w art. 20¹ ust. 1 p.a.p.p. nie jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej w rozumieniu art. 118 k.c. Nadto, Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 8 lutego 2011r. (I ACa 924/10) wyraził pogląd, który Sąd w niniejszej sprawie podziela, że świadczenie z art. 20 ust. 1 p.a.p.p. nie może być kwalifikowane jako okresowe, a do organizacji zbiorowego zarządzania opartych na tym przepisie ma zastosowanie 10-letni termin przedawnienia. Roszczenie z tytułu zwielokrotniania utworu dla własnego użytku osobistego osób trzecich powstaje na skutek jednorazowych czynności, a w poszczególnych

kwartałach wartość zobowiązania może być różna, albo też może w ogóle nie powstać. Wówczas opłata reprograficzna nie jest uiszczana. Z powyższych względów, podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia części roszczeń nie mógł zostać uwzględniony.

Ubocznie Sąd wskazuje, że na byt roszczenia informacyjnego nie ma wpływu okoliczność, że roszczenie pieniężne okaże przedawnione, nie można bowiem a priori założyć, że dłużnik z zarzutu przedawnienia skorzysta.

Przechodząc do dalszych rozważań, wskazać należy, iż zgodnie z art. 105 ust. 1 p.a.p.p., domniemywa się, że organizacja zbiorowego zarządzania jest uprawniona do zarządzania i ochrony w odniesieniu do pól eksploatacji objętych zbiorowym zarządzaniem oraz że ma legitymację procesową w tym zakresie. Na domniemanie to nie można się powołać, gdy do tego samego utworu lub artystycznego wykonania rości sobie tytuł więcej niż jedna organizacja zbiorowego zarządzania. Stosownie zaś do art. 105 ust. 2 p.a.p.p., w zakresie swojej działalności organizacja zbiorowego zarządzania może się domagać udzielenia informacji oraz udostępnienia dokumentów niezbędnych do określenia wysokości dochodzonych przez nią wynagrodzeń i opłat. Tym samym cytowany wyżej przepis art. 105 p.a.p.p. ustanawia na rzecz organizacji zbiorowego zarządzania domniemanie statusu zarządcy w odniesieniu do konkretnych pól eksploatacji oraz domniemanie legitymacji procesowej w celu ochrony autorskich praw majątkowych. Istota zarządzania polega na przyznaniu tej organizacji uprawnień do reprezentacji twórców, zawierania umów licencyjnych z użytkownikami, pobierania i redystrybucji wynagrodzeń i odszkodowań oraz legitymacji procesowej w tym zakresie. Źródłem tych uprawnień jest czynność cywilnoprawna lub przepis ustawy. Powoda obciążał zatem obowiązek wykazania faktu korzystania przez pozwanego na określonym polu eksploatacji z chronionego utworu określonego albo też anonimowego twórcy. Stwierdzenie tego możliwe jest dopiero po zidentyfikowaniu samego przedmiotu ochrony – utworu w rozumieniu art. 1 p.a.p.p.

Przedmiotem prawa autorskiego jest – po myśli art. 1 ust. 1 p.a.p.p. – każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór). W szczególności przedmiotem prawa autorskiego są utwory wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literackie, publicystyczne, naukowe, kartograficzne oraz programy komputerowe), plastyczne, fotograficzne, lutnicze, wzornictwa przemysłowego, architektoniczne, architektoniczno-urbanistyczne i urbanistyczne (art. 1 ust. 2 p.a.p.p.).

Konsekwencją tego jest regulacja przewidziana w art. 20¹ ust. 1 p.a.p.p., według której posiadacze urządzeń reprograficznych, którzy prowadzą działalność gospodarczą w zakresie zwielokrotniania utworów dla własnego użytku osobistego osób trzecich, są obowiązani do uiszczania, za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, opłat w wysokości do 3 % wpływów z tego tytułu na rzecz twórców oraz wydawców, chyba że zwielokrotnienie odbywa się na podstawie umowy z uprawnionym. Opłaty te przypadają twórcom i wydawcom w częściach równych.

Aby ustalenie rzeczywistych, a przez to bezspornych opłat było w takim przypadku w ogóle możliwe, niezbędne są dane obrazujące skalę zwielokrotniania utworów przy użyciu urządzeń reprograficznych. Temu właśnie celowi służy roszczenie przyznane organizacji zbiorowego zarządzania na podstawie art. 105 ust. 2 p.a.p.p.

W niniejszej sprawie powód wskazywał, że pozwany w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w okresie od dnia 1 stycznia 2005 r. do dnia 31 marca 2015 r., na chronionych przez powoda polach eksploatacji świadczył usługi zwielokrotniania przy użyciu urządzeń reprograficznych, w ramach których wykonywał między innymi kopie całości lub części egzemplarzy utworów (książek). Pozwany podnosił, iż samo prowadzenie działalności reprograficznej nie jest jednoznaczne ze zwielokrotnianiem utworów w rozumieniu ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Nie można zaakceptować powyższego poglądu, choćby dlatego, że opłaty określone w rozporządzeniu powinny być obliczane od całości wpływów posiadacza urządzenia reprograficznego. Brak jest podstaw do przyjęcia koncepcji, zgodnie z którą podstawę tę mogłyby stanowić wyłącznie wpływy ze zwielokrotniania utworów. Posiadacz urządzenia nie prowadzi tego rodzaju dokumentacji, która pozwalałaby wyodrębnić z ogólnej masy materiałów kopiowanych utwory, i to na dodatek chronione prawami. Masowość użytku zakłada oderwanie wynagradzania od wykorzystania

konkretnych utworów. Wyłączenie obowiązku wniesienia opłaty może nastąpić jedynie w sytuacji, gdy podmiot świadczący usługi reprograficzne zawarze stosowaną umowę z uprawnionym, w takim bowiem przypadku uprawniony otrzyma gratyfikację bezpośrednio od tego podmiotu. Pozwany nie wykazał, by z obowiązku wniesienia opłaty był zwolniony.

Dalsze twierdzenia pozwanego zaś – jakoby zamknął dwa prowadzone punkty ksero, czy też, że obecnie prowadzi jedynie działalność poligraficzną, nie miały znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Zauważyć należy, że pozwany został zobowiązany do zrealizowania obowiązku informacyjnego za okres poprzedni, kiedy działalność taką bez wątplenia prowadził. Jeżeli zaś chodzi o zobowiązanie pozwanego do udzielania informacji na przyszłość, to wyżej opisane twierdzenia o zaprzestaniu prowadzenia działalności reprograficznej, stanowiły jedynie jego deklarację, natomiast nie były poparte żadnym wiarygodnym dowodem.

Bezspornym jest zatem, że pozwany obowiązany był do uiszczania za pośrednictwem powoda jako organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi opłat w wysokości określonej stosownie do wpływów z tego tytułu na rzecz twórców oraz wydawców, czego nie uczynił. Skoro zatem powód znajduje się na etapie uzyskania danych, które stanowić mają podstawę do ustalenia wysokości tych opłat, a pozwany skutecznie nie zakwestionował po stronie powodowego stowarzyszenia czynnej legitymacji procesowej – to powództwo należało uwzględnić w całości. Obowiązujące domniemania opisane wyżej zmieniają w tych okolicznościach zasadę rozkładu ciężaru dowodu określoną w art. 6 k.c., w związku z tym, zarzut pozwanego o nieudowodnieniu przez powoda zasadności jego roszczenia jest chybiony.

W związku z tym, że roszczenia objęte żądaniem pozwu zgłoszone zostały przez czynnie legitymowanego powoda przeciwko biernie legitymowanemu pozwanemu, dlatego Sąd zobowiązał pozwanego do udzielenia powodowi informacji w postaci kwartalnych zestawień wpływów z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie zwielokrotniania utworów dla własnego użytku osób trzecich za okres od dnia 1 stycznia 2005 r. do dnia 31 marca 2015 r. oraz na przyszłość w terminie 14 dni po upływie każdego kwartału (pkt 1 wyroku) jak również udostępnić powodowi kopie rejestrów VAT (sprzedaży) za wskazany okres (pkt 2 wyroku). Te bowiem informacje, zdaniem Sądu są niezbędne do określenia wysokości dochodzonych przez powoda wynagrodzeń i opłat w rozumieniu art. 105 ust.2 p.a.p.p.

O kosztach procesu pomiędzy stronami, Sąd rozstrzygnął zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu – na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. Koszty te obejmują opłatę sądową od pozwu, ustaloną przez Sąd na kwotę 600 zł (art.15 ust.3 ustawy z 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Łącznie zatem należało zasądzić od pozwanego – jako przegrywającego sprawę – na rzecz powodowego Stowarzyszenia kwotę 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

/-/ SSO Iwona Godlewska